

GENERALUL IACOB ZADIK – UN EROU ARMEAN AL MARELUI RĂZBOI ȘI AL ROMÂNIEI MARI**GENERAL IACOB ZADIK – AN ARMENIAN HERO OF THE GREAT WAR AND OF GREATER ROMANIA**

Narcis E. Ștefan Antonian*

Abstract

Armenians had an important contribution to the Great Union of Romania during the World War I. Dozens of Armenian soldiers from Romania died on duty in the line of fire for the sake of Greater Romania. They chose to fight for their new Motherland, Romania, a country which ever since the Middle Ages had offered them a shelter in harsh times. Many Armenians from the Romanian Army, like Lieutenant Gabriel Pruncu or Lieutenant Ioan Missir, were real heroes in battle. But the most important of them was General Iacob Zadik – the liberator, the peacemaker and the Governor of Bucovina (1918).

Keywords: Armenians from Moldova, World War I, Bucovina, Cernăuți, the Eastern Front.

Între marii bărbați care au influențat în timp, prin acțiunea și personalitatea lor, istoria poporului român și a armatei sale și care au condus armata română pentru eliberarea Bucovinei, un loc aparte îl ocupă generalul Iacob Zadik.

Iacob Zadik s-a născut la 8 decembrie 1867, în comuna Brătulești, județul Botoșani într-o familie de origine armeană sosită în Moldova în Evul Mediu. Zadik înseamnă în limba armeană „Ziua de Paște”, „Paștele”. A fost atras de tânăr de cariera militară, pe care a iubit-o și a servit-o până la sfârșitul vieții.

Și-a început studiile la Liceul Militar Iași, urmând Școala Militară de Ofițeri de artilerie, geniu și marină în perioada 1886-1888; apoi a fost admis la Școala specială de artilerie și geniu în anii 1889-1891.

Între anii 1896 și 1898 a urmat Școala superioară de război. A urcat toate treptele militare prin forțe proprii, fiind: comandant de baterie la Regimentele de Artilerie 3, 4 și 12 (1888-1896); șef de birou de pregătire de luptă la Regimentul 8 Artilerie (1898-1901); ofițer în Statul Major al Diviziei 7 Infanterie (1901-1906); șef de Stat Major al Diviziei 2 și 7 Infanterie (1906-1911); comandantul Regimentului 8

* Narcis E. Ștefan Antonian (1975-2020) a fost editor și redactor al „Ararat Nor-Ghiank”, doctorand al Școlii Doctorale a Universității Babeș-Bolyai, Cluj, specializarea Relații Internaționale și Studii de Securitate.

Artilerie (1909-1914), șef de stat major al Corpului 3 și 4 Armata I (1914-1917); secretar general în Ministerul Materialelor de Război (1918-1919) și comandantul Corpului 4 Armată (1919-1922).

S-a căsătorit cu Rosa, cu care a avut trei copii: Grigore, Ioan-Cristea, ambii ofițeri și Margareta (Margueritte), căsătorită cu Grigore Kessim, medic șef al orașului București¹. A fost delegat pe lângă mareșalul francez Joseph Joffre, comandantul suprem al armatei franceze, în anii 1915-1916².

În perioada Marelui Război, în calitate de șef de stat major al corpurilor 3 și 4 Armată, a contribuit la victoria în luptele de la Mărășești.

În toamna anul 1918, românii din Bucovina s-au organizat pentru a vota unirea cu Regatul român. Iancu Flondor, președintele Congresului General al Bucovinei, a cerut guvernatorului austriac Etdorf predarea puterii către românii bucovineni. Refuzul guvernatorului a provocat ample tulburări, iar reprezentanții Congresului au chemat în ajutor Armata Română.

La 6 noiembrie 1918, ministrul de război, generalul Constantin Hârjieu, ordona generalului Iacob Zadik, comandantul Diviziei 8 Infanterie, având în subordine regimentele 16, 29 și 37 Infanterie, precum și toți grănicerii și jandarmii cu serviciul de pază pe frontiera Bucovinei, „să ocupe neîntârziat localitățile Ițcani și Suceava, iar de aici să extindă acțiunile de luptă pentru ocuparea localității Cernăuți”.

Comandantul Diviziei 8 Infanterie, la cererea Consiliului Național Român și a populației Bucovinei (sediul Comandamentului se afla în cartierul Burdujeni), a împărțit Divizia 8 Infanterie în detașamentele „Dragoș” și „Alexandru cel Bun”, care au acționat pe direcția Suceava - Cernăuți, cu misiunea de a cuceri localitatea Cernăuți și localitatea Siret. Cel de-al treilea detașament - „Suceava”, comandat de maior Anton Ionescu, format din Subunitatea 4 Grăniceri, avea misiunea ca, în cooperare cu prof. dr. Eusebiu Popovici, primarul municipiului Suceava, în ziua de 6 noiembrie 1918, să pună stăpânire pe localitățile Ițcani și pe Suceava.

În timpul acțiunii de ocupare a localității Suceava, militarii detașamentului de grăniceri cântau „Pe al nostru steag e scris Unire”, arborând Tricolorul pe turla Primăriei Suceava. Elevii școlilor strigau „Trăiască Armata Română!”.

La 11 noiembrie 1918, trupele române conduse de generalul Iacob Zadik intrau în Cernăuți.

La 28 noiembrie 1918, a fost convocat Congresul General al Bucovinei, în Sala Sinodală din Cernăuți, și s-a votat Unirea Bucovinei cu România³.

Iancu Flondor s-a adresat comandantului trupelor române:

Domnule General! Ca președinte al Consiliului Național am datoriat să binevenez falnica oaste română la intrarea ei în capitala Bucovinei, acestei țări

¹ „Ararat”, Revista Lunară, Maiu 1926.

² Bogdan Căuș, *Figuri de Armeni din România*, Dicționar, Editura Ararat, București, 2008.

³ „Ararat”, Publicație a Uniunii Armenilor din România, Februarie 2018.

care păstrează în sânul ei sfintele moaște ale marelui nostru Domn Ștefan. Suntem pe cale să întregim iarăși moștenirea lui – România Mare – sufletul lui nemuritor este în mijlocul nostru. Dară, nu este dat ființei omenești de a fixa în grai viu o astfel de simțire. Numai o rugăciune fără cuvinte, care se înalță la ceruri, îi poate corespunde întrucâtva. Domnule General! Dați-mi voie să binecuvânteț așa cum o fac doi frați iubitori care după o lungă și dureroasă despărțire se întâlnesc spre a nu se mai despărți niciodată. O fac, deschizând brațele mele și strângându-vă la piept⁴.

În cuvântul de răspuns la alocuțiunea lui Iancu Flondor, generalul Iacob Zadik declara:

„Onorați cetățeni ai Bucovinei! În urma dorinței Comitetului național bucovinean, M.S. Regele și România a răspuns chemării și au adus ajutorul armatei române, pentru ca liniștea acestei țări să nu fie turburată. Sosind, aduc salutul cu iubire frățescă și pot să spun cu iubire de mamă al României libere către țara Bucovinei. În aceste momente, gândul meu se înalță către Dumnezeu și-i adresează mulțumirile României Mari că a scos sfânta dreptate la suprafață. Pentru despărțirea Bucovinei a trebuit să curgă sânge și să cadă un cap de Domn, pentru reîmpreunarea ei însă n-a curs nici un pic de sânge, căci s-a făcut totul prin vrednicia voastră și vrerea dreptății”⁵.

Pentru meritele și întreaga sa carieră militară, generalul Zadik a fost decorat cu Ordinul „Steaua României” în grad de Ofițer (1906), cu Ordinul „Coroana României” în grad de Ofițer (1912), cu Ordinul „Coroana României” în grad de Mare Cruce (1929). Pentru colaborarea sa cu armata franceză, a primit Ordinul Legiunea de Onoare în grad de Comandor, (1923). La sfârșitul vieții, după ani de închisoare, a fost decorat cu Ordinul Apărarea Patriei, clasa a II-a (1967)⁶.

După trecerea în rezervă, generalul Zadik a scris o broșură intitulată „Nistru pământ românesc” pentru care regimul comunist l-a condamnat la ani grei de temniță în anii '50. În perioada 1963-1964, la presiunile Occidentului și mai ales ale guvernului american, mulți deținuți politici au fost eliberați printre care și generalul Zadik. I s-au recunoscut meritele și a fost reabilitat.

Erou al Reîntregirii, generalul Iacob Zadik s-a stins din viață în 1970, la vârsta de 103 ani și se odihnește la Cimitirul Bellu din București.

⁴ Ion Nistor, Unirea Bucovinei, 28 Noiembrie 1918; Studiu și documente, 1928, București.

⁵ *Ibidem*.

⁶ „Ararat”, Publicație a Uniunii Armenilor din România, Februarie 2018.

Fig. 1 - Generalul Zadik (stânga) în discuție cu Mareșalul Franței, Ferdinand Foch, 1917

Fig. 2 - Gen Zadik (centru) și ofițerii săi de Stat Major, Cernăuți 1918

Fig. 3 - Generalul Iacob Zadik, 1917

Fig. 4 - Fotografie de Familie. De la stânga la dreapta, Grigore, Ioan Cristea, Marguerite, Iacob și Rosa Zadik